

Çalışmanın Yarısı

– Mustafa ESER · 27 Ağustos 2025

Sayın site sakinleri biliyorsunuz sitemize bir süredir bazı çalışmalar ekliyorum. Birkaç yıldır yaptığım araştırmaların sonucu ortaya çıkan metinler bunlar. Fark etmiş olmalısınız metinlerin temel kurgusu Vakıf İnsanlar. Vakıf konusuna farklı bir pencereden bakmak istedim. Vakıf denilince aklımıza hep vakıf eserler (cami, külliye, medrese vb.) geliyor. Çalışmada açıkladığım üzere "Vakf" ın meşruiyetine delili olan meşhur hadisi şerif te, adem oğlunun amel defterinin kapanmamasına sebep olarak üç husus belirtilir; Sadaka-i cariye (bina vb) faydalanılan ilim ve salih evlat. Kabul edersiniz ki, salih evlat hususunda bir yorum yapamayız. Müslümanım diyeni Müslüman kabul etmek zorundayız. Ehl-i sünnet mezheplere göre-Ehl-i Kible tekfir edilemez.

Vakıf konusuna farklı bir bakış açısı demiştik, Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı(TÜSEV) sitesinde Filantropi teriminden bahsedilir. Kelimenin tam olarak Türkçe karşılığı yok. Hayırseverlik olarak çevrilmiş.

"Varlıklarının toplum menfaatine gönüllü olarak sunmak olarak anlamlandırılıyor.

Eminim metinlerden anlamışsınızdır. Vakıf insanları Filantropi penceresinden değerlendirmeye çalıştım. Çünkü, az biraz araştırma yaparsanız sadaka-i cariye olarak binlerce eser yapılmış, hem de tüm İslam coğrafyasında. Ve bu eserlerle ilgili binlerce yayın bulabilirsiniz. Şu anda VGM(Vakıflar Genel Müdürlüğü) arşivinde 26-52 bin vakfiye olduğunu söylersek meramımız daha iyi anlaşılabilir. Sadaka-i cariye konusunda Müslümanların yaptıklarını anlatmak mümkün değil.

Bakış açım göre burada esas olan tüm varlıklarını) mallarını, paralarını, arazilerini din dil ırk ayrımı olmadan karşılık beklemeden toplum menfaatine vermek. İmaret, zaviyeler, şifahaneler, medreseler bu gayeye hizmet için yapılmış. Osmanlı döneminde Türklerle ortak vakıf kuran gayri müslimler var. (Ayazmend) Şifahaneler de muayene ve ilaç herkese ücretsiz, Gayri müslimlerin kendi ibadethanelerini yapma ve çalışmalarına ve kendi toplumlarının eğitim ihtiyacını karşılamalarına (Müslüman olmadıkları için vakıfları tescil edilmemiş ama izin verilmiş.)

Dediğim gibi burada esas olan "İnsan". Hayatı bounca kazandığı servetinin tamamını veya bir kısmını kamu yararına vermek o kadar kolay değil. Dünya malı kazanmak, daha çok kazanmak insanın fitratında var. Günümüzde de çok zengin insanlar var ama çoğunun hayırseverlik anlamında insanlara bir faydası yok. Peygamber Efendimiz (sav) müslümanın müslümana gülümsemesini bile sadaka olarak görmüştür. Aynı şekilde kişinin eş ve çocuklarına harcadıkları da sadakadır.

Meşhur Selçuklu Emiri Celaleddin Karatay muhtedi idi. (sonradan müslüman olan) Selçuklu tarihçisi İbni Bibi abartılı bir ifadeyle Celaleddin Karatay'ın Kervansaray (ribât) yaptırmadığı hiçbir memleket ve yolun bulunmadığını rivayet eder. Osman Turan CELÂLEDDİN KARATAY, VAKIFLARI VE VAKFİYELERİ Ankara üniversitesi D. T. C. Fakültesi) Celâleddin Karatay yaptırdığı kervansaraya akarat olarak mülkiyetinde bulunan Sarahor, Likendon köyleri, Kayseri dışındaki iki ç ayır, Kayseri civarında 334 müd tohum alan 29 parça arazi, yeri bilinmeyen yedi tarla, Meşhed civarında satın aldığı 19 tarla ve Güney köyünü vakfiyesine yazdırmıştı. Vakfiyeye kayıtlı zahire ekmek için tahsis edilmiş mezralarda bulunmaktadır. Nitekim vakfiyede görevlilere ücret olarak para ve zahire verilmesi bu durumu açıklar.

Celaleddin Karatay Kervansarayı için 1247'de yapılan Şarkî Karahisar'daki Behramşah Kasabası'nda bulunan bir han ile Kayseri şehrinde bulunan iki evini ve Kayseri şehrinin dış kısmında bir hanını, 1248 tarihli vakfiye zeyli ile de Meşhed köyünde ki dört ev ve bir fırını, Kayseri'deki sekiz evi ve Sarahor köyünde sayısı kaydedilmemiş olan evler ile bir hamamın yanında on beş dükkânı vakfetmişti. Vakfiye şartına göre masraflardan artan gelir ile de din, ırk ve cinsiyet gözetilmeksizin kervansaraya gelen her yolcuya yemek ikram edilerek ayakkabısı olmayanlara ayakkabı temin edilecek ve binekleri için saman ile arpa verilecektir.

Yine aynı şekilde Sokollu Mehmed Paşa, Köprülü Mehmed Paşa da devşirmedirler. Servetleriyle muhteşem vakıflar kurmuşlardır. Söylemek istediğim İslam dini insanı değiştirir. Vakıf kurmak cömert olmak demektir. İslam dini sağlam bir eğitimle öğrenilir ve yaşanırsa "Cömertlik" kişinin en büyük özelliği haline gelir. Bundan önce ve bundan sonra ekleyeceğim metinleri bu mantık çerçevesinde değerlendirmenizi rica ediyorum.